

Fællesskaber i ungdomslivet

*Når de gør godt,
og når de gør ondt*



Af Maria Bruselius Jensen,
Niels Ulrik Sørensen og
Noemi Katznelson

Fællesskaber i ungdomslivet. Når de gør godt, og når de gør ondt
Af Maria Bruselius Jensen, Niels Ulrik Sørensen og Noemi Katznelson

13. udgivelse i serien *Ungdomsliv*

Serieredaktører: Mette Pless, Niels Ulrik Sørensen
og Trine Østergaard Wulf-Andersen

1. udgave, 1. oplag

© Aalborg Universitetsforlag 2023

Omslag og illustrationer: BrixGD/HelgerILLU

Sats og layout: akila v/ Kirsten Bach Larsen

ISBN: 978-87-7573-010-0

ISSN: 2445-5075

Trykt hos Toptryk Grafisk ApS, 2023

Udgivet af Aalborg Universitetsforlag | forlag.aau.dk

Bogen er udgivet med støtte fra William Demant Fonden,
og Mary Fonden

cefu | Center for
Ungdomsforskning


Mary Fonden

William
Demant | Fonden



FAGFÆLLE-
BEDØMT

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af eller kopiering fra denne bog eller dele heraf er kun tilladt i overensstemmelse med overenskomst mellem Undervisningsministeriet og Copydan. Enhver anden udnyttelse er uden forlagets skriftlige samtykke forbudt ifølge gældende dansk lov om ophavsret. Undtaget herfra er korte uddrag til brug i anmeldelser.

Indhold

Forord	9
DEL I Indledning	11
Kapitel 1 En bog om fællesskaber, ungdomsliv og trivsel	13
Ungefællesskaber i samfundsdebatten	14
Bogens formål og afsæt	16
Unge egne perspektiver	16
Bogens fire analytiske aspekter	17
Trivsel og fællesskaber	19
Når ungefællesskaber gør godt og ondt	21
Bogens opbygning og veje ind i bogen	23
Kapitel 2 Metoder, analytiske tilgange og etiske overvejelser	25
Rekruttering til interviews	26
Anvendte metoder	27
Kodning og analyse	31
Etiske overvejelser og repræsentation af de unge	31
DEL II Fællesskaber over tid	33
Indledning	35
Kapitel 3 Institutionelle overgange	39
Udblik til anden forskning	39
Etablering, fastholdelse og tab af fællesskaber	41

Opstart med rygstød fra eksisterende relationer	47
Opstart uden rygstød fra eksisterende fællesskaber	49
Unge selvvalgte brud	51
Opsamling: Institutionelle overgange	53
Kapitel 4 Ungdomskulturelle overgange	55
Udblik til anden forskning	55
Fester, alkohol og sex: nye venner og nye interesser	57
Barndomsboblen og ungdomsboblen	62
Opsamling: Ungdomskulturelle overgange	63
Hovedpointer Fællesskaber over tid	65
Et ungdomsliv med mange overgange	66
Arbejdskrævende fællesskaber	66
Selvvalgte og opbyggende overgange	66
De nedbrydende overgange og brud	67
Forskellige forudsætninger i overgangene til nye arenaer	68
Opmærksomhedspunkter Fællesskaber over tid	69
DEL III Fællesskabsidealer	71
Indledning	73
Kapitel 5 Status og renommé	77
Udblik til anden forskning	77
Tårnhøjt niveau	78
”Så er du bare en perker”	79
Skubber til hierarkierne	81
Opsamling: Status og renommé	83
Kapitel 6 Smag og stil	85
Udblik til anden forskning	85
”Hvad er cool, og hvad er ikke cool”	87
Genkendelighed og tilhørsforhold	89
Religion og klasse spiller ind	91
Opsamling: Smag og stil	92
Kapitel 7 Fest og humor	95
Udblik til anden forskning	95
Ingen har lyst til at misse en fest	97
For vild eller helt overset	99
”Man skal helt klart kunne grine sammen”	102

Når det bliver lidt for personligt og ubehageligt	106
Opsamling: Fest og humor	107
Kapitel 8 Intimitet og autenticitet	109
Udblik til anden forskning	109
Dele ens indre og blive hørt	110
Tillidsbrud og tilgivelse	112
Opsamling: Intimitet og autenticitet	115
Kapitel 9 At gøre noget sammen	117
Udblik til anden forskning	117
I det mindste nyde at spille noget fodbold	118
Konflikter træder i baggrunden	119
Uhensigtsmæssige eller ucoole aktiviteter	122
Opsamling: At gøre noget sammen	124
Hovedpointer Fællesskabsidealer	127
Fællesskabsidealer i opbyggende processer	128
Snævre idealer og ulige forudsætninger	128
Modstand imod snævre idealer	129
De 'fejlslagne' ungdomsliv	130
Opmærksomhedspunkter Fællesskabsidealer	131
DEL IV Fællesskabsformer	133
Indledning	135
Kapitel 10 Samfundsmæssige fællesskaber	139
Udblik til anden forskning	139
Synliggøres i mødet med 'den anden'	141
Et meningsfuldt indenfor eller et konfliktfyldt udenfor	144
Opsamling: Samfundsmæssige fællesskaber	146
Kapitel 11 Løse forbindelser	149
Udblik til anden forskning	149
Åbne og tilgængelige, men uklare koder	151
Fælles orienteringer og horisonter	154
Digitale usikkerheder og udstillingsvinduer	155
Opsamling: Løse forbindelser	157
Kapitel 12 Grupper	159
Udblik til anden forskning	159
Nogen at gøre noget sammen med	161

Drømmen om stabilitet og hypermobile grupper	163
Symboler, stil og den røde tråd: humoren	165
Idealer og popularitetshierarkier	167
Opsamling: Grupper	169
Kapitel 13 Nære venskaber	171
Udblik til anden forskning	171
Stabilitet og tryghed i det nære venskab	172
Langvarige og intense relationer	173
Dramatiske brud og stærke længsler	174
Nære venskaber som skrøbelige holdepunkter	176
Opsamling: Nære venskaber	177
Hovedpointer Fællesskabsformer	179
Forskellige fællesskabsformer i ungdomslivet	179
Social trivsel kræver ikke opbyggende processer i alle fællesskabsformer	181
Alle fællesskabsformerne kan danne grundlag for opbyggende processer	182
Der er nedbrydende processer i alle fællesskabsformerne, men det fører ikke nødvendigvis til mistrivsel	183
Mange oplever nedbrydende processer grupperne	183
Nedbrydende processer i de samfundsmæssige fællesskaber kan slå særligt hårdt	184
Opmærksomhedspunkter Fællesskabsformer	187
DEL V Svære fællesskabspositioner	189
Indledning	191
Kapitel 14 Forskellige fællesskabspositioner	193
Seks svære positioner	196
Kapitel 15 En dørvogter-position	197
Opsamling: En dørvogter-position	200
Kapitel 16 En dyrekøbt position	203
Opsamling: En dyrekøbt position	207
Kapitel 17 En uforløst position	209
Opsamling: En uforløst position	212
Kapitel 18 En utryg position	213
Opsamling: En utryg position	217

Kapitel 19 En usynlig position	219
Opsamling: En usynlig position	223
Kapitel 20 En for synlig position	225
Opsamling: En for synlig position	229
Hovedpointer Svære fællesskabspositioner	231
Et fællesskab, der er godt for en, kan være svært for en anden	231
Det er sværest at være i udkanten af et fællesskab, men midten rummer også udfordringer	232
Risiko for mistrivsel opstår, når man er truet på sin plads i fællesskabet	233
Opmærksomhedspunkter Svære fællesskabspositioner	235
DEL VI Generelle hovedpointer og opmærksomhedspunkter	239
Generelle hovedpointer	241
1. Hovedpointe	243
Fællesskaber med andre unge er helt afgørende for det gode ungdomsliv	243
2. Hovedpointe	
Ungefællesskaber er ikke én ting, men antager flere former	244
3. Hovedpointe	
Unge fællesskaber er allestedsnærværende og arbejdskrævende	245
4. Hovedpointe	
Stor betydning, stort omfang og perifer placering kan føre til social mistrivsel	246
5. Hovedpointe	
Fællesskaber kan bidrage til at skabe og forstærke ulighed	248
Generelle opmærksomhedspunkter	250
Litteratur	253

Forord

At være inkluderet i fællesskaber og at have venner er væsentlige elementer i et sundt og meningsfuldt ungdomsliv. Derudover betragtes ungefællesskaberne i samfundsdebatten og blandt fagfolk ofte også som et værn imod mistrivsel, ensomhed, individualisering, præstationskultur og andre udfordringer, som præger de unges liv. Der er med andre ord meget på spil og ofte også store forventninger til, hvad fællesskaberne er og skal kunne for de unge.

I Mary Fonden arbejder vi med at bekæmpe social isolation og for at bidrage til et samfund, hvor alle oplever, at de hører til. Det gør vi blandt andet ved at udvikle og udbrede initiativer, der støtter de mange på kanten af fællesskabet til at blive i eller træde ind i fællesskaberne.

Gennem dette arbejde er vi i stigende grad blevet opmærksomme på, at der også er mange unge, som oplever udfordringer i deres fællesskaber med andre unge. Dette for eksempel, fordi fællesskaberne kontinuerligt kræver hårdt arbejde at udvikle og vedligeholde, og fordi de kan opleves som værende givet af de voksne, af uddannelsesinstitutionerne og af samfundet.

Spørgsmålet er derfor, om unges sociale mistrivsel også skabes, udvikles og spredes i unges fællesskaber med hinanden? Om de voksnes overvejende positive syn på fællesskaber i virkeligheden står i kontrast til mange unges oplevelser af de fællesskaber, de bevæger sig ind i eller er på kanten af?

På baggrund heraf har Mary Fonden i samarbejde med CeFU besluttet at gennemføre et forskningsprojekt, *Kan ungefællesskaber gøre ondt?*. Forskningsprojektet stiller skarpt på de unges egne forståelser og oplevelser af de fællesskaber, de indgår i, og den sociale trivsel og mistrivsel, de oplever i den forbindelse.

Bogen er den afsluttende afrapportering fra forskningsprojektet, og den henvender sig både til praktikere, studerende, forskere, forældre og undervisere, der beskæftiger sig med fællesskaber og trivsel i ungdomslivet, samt til de aktører, der skaber rammerne for dette arbejde.

Projektet er muliggjort gennem en bevilling fra William Demant Fonden, som vi i Mary Fonden er meget taknemmelige for.

Det er vores håb, at bogen dels kan bidrage til at nuancere forståelsen af trivsel og mistrivsel i ungdomslivets fællesskaber og dels kan anvendes til at skabe og udvikle fællesskaber, der fremmer de unges trivsel.

God læselyst!

Helle Østergaard, direktør i Mary Fonden